

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 48, godina XXIV
novembar, 2019.
[str. 215-216]

© Monos 2019

Mevlida Serdarević, "Priče i legende bošnjačkih porodica iz Hercegovine i Bosne"

"Blicdruk", Sarajevo 2019. str. 457

Malo je sačuvanih pisanih podataka o starim bošnjačkim porodicama pa je zato i veoma malo onih koje na temelju vjerodostojne pisane građe mogu uraditi svoj rodoslov za sto ili dvjesto godina unazad, a kamoli još dalje u prošlost. Teško je do ovakvih podataka doći u arhivskim ustanovama i muzejima, jer su u tamošnjim spisima pohranjene samo činjenice od višeg "državnog" značaja, dok je zabilježeno veoma malo podataka o svakodnevnom življenju, pogotovo običnih ljudi. Historičari naglašavaju kako su za to krivi događaji u našoj burnoj prošlosti (česti ratovi, požari, poplave, pljačke i dr.) zbog kojih su, između ostalog, stradavali i pisani zapisi o svakodnevnici.

Moramo ipak naglasiti da, zbog vjerskih i tradicionalnih običaja, na ovim prostorima nije bila uobičajena praksa da se zapisuju i za budućnost ostavljaju podaci o tome kakvi su bili porodični odnosi kao i odnosi među članovima jedne porodice, a posebno kakav je bio položaj i uloga žena u njima. Zbog svega navedenog, odnosno zbog nedostatka pisanih tragova, mi danas možemo samo naslućivati detalje iz svakodnevnog života i koristiti jedino što je još preostalo, a to su usmena kazivanja, priče i legende koje su se u pojedinim porodicama prenosile sa generacije na generaciju.

Mevlida Serdarević, diplomirana pravica u penziji koja se tokom svog radnog vijeka bavila našim kulturno-historijskim naslijeđem, je radeći na knjizi *Bošnjačka kultura ponašanja* (objavljena u Sarajevo, 2009. u koautorstvu sa dr. Ajnijom Omanić) ustanovila da je kultura ponašanja jednog naroda ono što se kroz stoljeća prenosi iz generacije u generaciju i što, zapravo, obilježava duhovni i fizički opstanak jednog naroda. Zato je i odlučila da istraži i zapiše, pa tako za buduće generacije trajno sačuva što više priča i legendi o bošnjačkim porodicama. Rezultat tih istraživanja je objavljena već četvrta knjiga iz serijala priča i legendi bošnjačkih poro-

dica. U prvim dvjema autorica donosi priče i legende o 29 porodica trebinjskih Bošnjaka (Sarajevo, 2012. i 2015.), u trećoj o stolačkom rodu Mehmedbašića i porodicama s kojima su se tokom stoljeća orodili (Sarajevo, 2018.), a u ovoj, četvrtoj, koju predstavljamo, objavljuje priče i legende o bosanskohercegovačkim porodicama i rodovima kao i o nekim historijskim zbivanjima koja su bila važna za te rodove i njihova ishodišta.

U četvrtoj knjizi *Priče i legende bošnjačkih porodica iz Hercegovine i Bosne* opisane su porodice iz nekoliko bosanskohercegovačkih gradova: Fazlagići, Demirovići, Kurtovići i Sarići iz Gacka, iz Trebinja Resulbegovići, od kojih su se izdvojili u 18. stoljeću Deftedarevići i nešto kasnije Kapetanovići, Ahmetbegovići iz Gračanice, Bibanovići iz Kulen Vakufa, Pašići iz Rogatice, Denišlići i Spahe iz Sarajeva... Tu je i priča Hajrije Skopljak, rođene Izetbegović iz Visokog. Autorica je prikupila i zapisala i ona kazivanja o bošnjačkim porodicama, Bošnjacima i Bošnjakinjama koja bacaju malo više svjetla na važnije historijske događaje u našoj zemlji tokom 19. i 20 stoljeća.

Različita politička i ekonomska previranja su značajno utjecala i na bošnjačke porodice. Mnoge su ostajale bez imovine pa su je ponovo stjecale, druge su se pokretale u muhadžirluk.

Iz ovih zapisa čitalac može steći više saznanja o bošnjačkoj kulturi ponašanja, o vjerovanjima, običajima, načinu življenja, međusobnim komunikacijama i naročito o jeziku, pošto je autorica zapisivala i u svoju knjigu prenosila iskaze kazivača onako kako su joj govorili, bez lektorisanja. Time je otvorila ne samo neka nova pitanja iz naše narodne prošlosti, već i neka područja iz oblasti etnologije i lingvistike. Objavljeni faksimili dokumenata iz privatnih arhiva te fotografije iz porodičnih albuma ostaju kao trajni tragovi kako su se ljudi, žene i djeca nekad oblačili i kakva je nekad bila njihova korespondencija. Tako se autorica ovom publikacijom uvrstila među vrijedne sakupljače usmene tradicije

i porodičnih historija u Bosni i Hercegovini od kazivača kojih je, nažalost, svaki dan sve manje. Naprimjer, historičari su na temelju arhivskih izvora zabilježili 224 porodice trebinjskih Bošnjaka, a autorica je uspjela da pronađe kazivače samo za njih 29, što znači da je bukvalno "hvatala" one posljednje.

U knjizi *Priče i legende bošnjačkih porodica* zabilježene su priče i legende koje su autorici ispričali kazivači. Autorica, međutim, nije samo bilježila njihove iskaze, već se potrudila da svaki historijski podatak provjeri u relevantnoj literaturi i to prenese čitatelju u napomenama. Zato njene knjige, iako nisu tipično historiografske, svojim sadržajem i tematikom mogu poslužiti i kao polazna osnova za izučavanje bošnjačke prošlosti i islamske tradicije. U tom kontekstu treba napomenuti da je knjiga *Priče i legende bošnjačkih porodica iz Hercegovine i Bosne* opremljena svim potrebnim naučnim priložima: rječnik manje poznatih riječi, registri imena i mjesta, popis korištenih izvora i literature, te imena 19 kazivačica i 8 kazivača. U knjizi su i faksimili sačuvanih dokumenata iz privatnih arhiva, brojne fotografije iz porodičnih albuma i rodoslova sljedećih porodica: Sarići, Fazlagići, Ahmetbegovići, Crničići i Pašići, te porodična loza Resulbegovići-Bašagići. Spomenute rodoslove nije radila autorica nego su joj ustupljeni za objavljivanje, kao i faksimili fotografija i dokumenta što doprinosi još većoj zanimljivosti ove knjige, koja je sredinom aprila promovisana u sali Vijeća kongresa bošnjačkih intelektualaca.

I na kraju, jedna napomena: čitajući ili samo listajući knjige Mevlide Serdarević, mnogi su se zainteresirali za istraživanje vlastite porodične prošlosti. Međutim, kako biološki sat otkucava sve je teže pronaći osobe koje su raspoložene pričati, odnosno koje imaju šta ispričati. I sama autorica naglašava da piše zato da "ostane zapisano radi svjedočenja o vremenu i ljudima kojih gotovo više i nema".

Mina Kujović